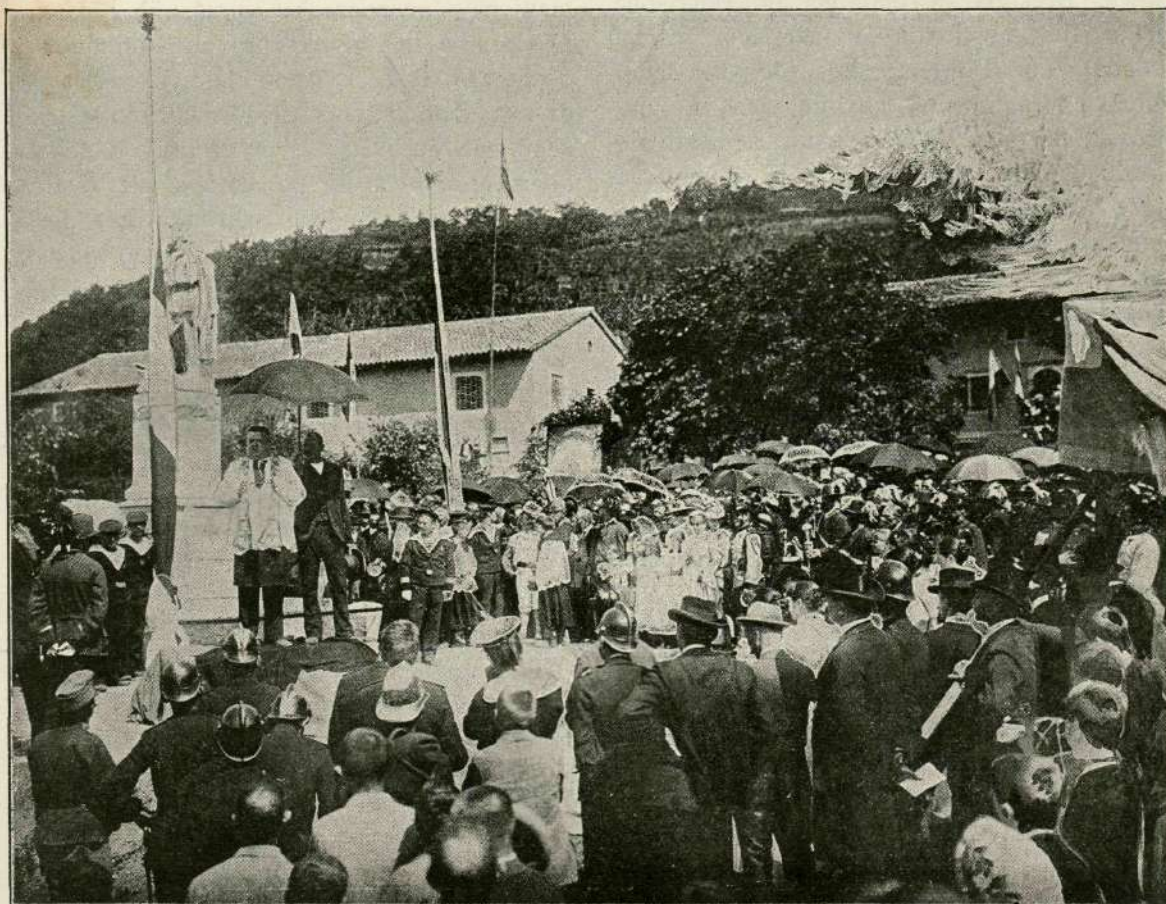

ginja. Pričenja se sicer medsebojna vojska; vsak izkuša več pridobiti in zato tekmuje z drugimi. Ob tem uporablja vse svoje moči in zato pospešuje napredek. Svobodnega tekmovanja — konkurencije — se ni bati, da bi nekaterim preveč škodovala. Sama po sebi se ureja; splošni uspeh je vedno dober. Tako delodajavci, ki so zložili denar za kako podjetje in je vodijo, gledajo res le

na svoj dobiček. Delavci bi bili ob tem lahko na slabšem. Ker so pa tudi oni svobodni, se odpovedó delu, ki jim ne daje dovolj zaslužka, in v tem medsebojnem boju se doseže neka sreda, ki je primerna za obe bojujoči se stranki. Delavci in delodajavci, proizvajavci (producenti) in uživavci (konsumenti) se kosajo med seboj, in v tem kosanju raste splošna blaginja.

Ob odkritju spominika Čehovinovega dne 14. vel. srpana 1898.

Ta nauk se imenuje liberalizem, ker sloni na načelu gospodarske svobode; pravijo mu tudi „Smithijanizem“ po njegovem prvem zagovorniku; manchesterški liberalizem se pa zove zato, ker se je l. 1839. v Manchestru ustanovila družba, ki je s posebno odločnostjo zagovarjala njegova načela.

Izkušnja je pokazala, da ta nauk ni rodil tistih sadov, ki jih je obetal. Uboštvo med

delavskim ljudstvom je vedno bolj naraščalo. Kmetiški in rokodelski stan sta jela propadati; mali trgovci so bili vedno na slabšem. Lahko delo so torej imeli socijalni demokratje s svojo kritiko. Marx, zlasti pa Lassalle sta v tem oziru povedala mnogo bridkih resnic, ki jih ni mogel nobeden utajiti; pričalo jih je namreč vsakdanje življenje.

Gospodarska veda je šla izprva za Smithom. Toda socijalska kritika ni mogla ostati